

Onmiskenbare numerieke aspecten van de Bijbelse geschriften

Hoe ik tot het inzicht kwam dat het getalscomposities zijn **

In onze cultuur kennen we het getal bij uitstek als een middel om te tellen, te meten en te rekenen. Voor de mensen in de Bijbelse en klassieke oudheid - en zelfs nog in de Middeleeuwen - hadden getallen ook een toegevoegde, niet-rekenkundige symboolwaarde. Daardoor kon een getal niet alleen als ordeningsprincipe worden gebruikt maar ook om een bepaalde idee of gedachte op symbolische wijze tot uitdrukking te brengen.

Iedereen weet dat de masoreten verzen, woorden (en zelfs letters) geteld hebben en veelal ook het mathematisch centrum van teksten hebben geregistreerd. Dat is steeds afgedaan als alleen maar een middel om ervoor te zorgen dat de tekst correct was overgeschreven. Zeer ten onrechte, want dit tellen en registreren van het centrum weerspiegelen de compositionele activiteiten van de Bijbelse auteurs. Voor hen was schrijven 'componeren', en componeren veronderstelt tellen. Zoals een muziekstuk wordt *gecomponeerd*, dat wil zeggen met behulp van ritme en melodie wordt *samengesteld* en *getoonzet*, zo werd in de Bijbelse oudheid de tekst van een geschrift *samengesteld* met gebruikmaking van getallen, die de 'maat' van het geschrift zetten. Dit betekent dat de Bijbelse geschriften niet zomaar uit de losse pols geschreven werden, maar letterlijk *gecomponeerd* zijn.

De numerieke vormgeving van de Bijbelse teksten vormt een cruciaal onderdeel van hun literaire architectuur en draagt in hoge mate ertoe bij de Bijbel tot een hoogwaardig kunstwerk te maken. De meesterhand van de literaire vakman is met name zichtbaar in de uiterst geraffineerde numerieke structuur van de tekst. Daarbij speelde een beperkt aantal getallen een belangrijke rol: de structuurgetallen **7** en **11**, die als ordeningsprincipe gebruikt werden, en **17** en **26**, die de aanwezigheid van God symbolisch tot uitdrukking brengen.¹ De twee godsnaamgetallen komen zeer veelvuldig voor in alle teksten die ik tot dusver heb geanalyseerd, iets dat de joodse *ariga*-traditie bevestigt dat de naam van God in de tekst van de Schrift is geweven als in een stuk materiaal.² Dit alles houdt in dat we bij de literaire analyse van de Bijbelse teksten van meet af aan rekening moeten houden met hun numerieke aspecten. Daarom vind ik dat numerieke structuuranalyse een vast onderdeel dient te zijn van de discipline literaire kritiek: het inventariseren van de getalsmatige aspecten van de Bijbelse geschriften en het onderzoek naar de betekenis ervan.³

---

* Eerder verschenen in *Alef Beet*, 19de jaargang, nummer 1, juli 2009.

¹ De getalswaarde van de naam JHWH is **26**: 10 + 5 + 6 + 5. De som van de cijfers is **17**. Ter berekening van de getalswaarde van een woord of naam werd in TNK de *plaatswaarde* van de 22 letters van het alfabet gebruikt (*alef* - *taw* = 1-22). Zie de meer dan 60 voorbeelden alleen al in de psalmen op www.labuschagne.nl/aspects.pdf, "The numerical value of a key-word in the text". De *cijferwaarde* of *decimale waarde* van de 22 letters (*alef* - *jod* = 1 tot 10, en *kaf* - *taw* = 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 200, 300, 400) was ook al in TNK bekend, bijvoorbeeld in de getalswaarde van de namen Isaäk, Jakob en Jozef (zie daarvoor de laatste bladzijde beneden). In de nabijbelse tijd werd de *decimale waarde* vooral als cijfer gebruikt.

In de gedrukte versie heb ik Prediker als voorbeeld gebruikt, als zou de decimale waarde van het sleutelwoord **הכל**, **37** ($5 + 2 + 30 = 37$) het aantal woorden bepaald hebben ($2997 = 81 \times 37$) en zelf precies **37x** zou voorkomen. Klaas Eikelenboom heeft mij echter op een schrijf- / telfout geattendeerd: Prediker telt 2987 woorden en het sleutelwoord komt 38x voor. Met dank aan Klaas kan ik mijn fouten hierbij herstellen.

² G. Scholem, *Zur Kabbala und ihrer Symbolik*, Frankfurt 1973, S. 69, zegt hierover: 'Es scheint, dass Gikatilla als erster diesen Begriff des Gewebes ('*ariga*) benutzte, um zu beschreiben, wie der Name Gottes in der Textur der Tora immer wieder vorkommt.'

³ Zie mijn pleidooi voor de integratie van numerieke structuuranalyse in de literaire kritiek, "De literaire kritische methode", in A.S. van der Woude (red.), *Inleiding tot de studie van het Oude Testament*, Kampen, 1986; 2nd druk 1993, pp. 102-127.

Inzichten verworven in het Pentateuchonderzoek

Mijn fascinatie voor de numerieke aspecten van de Bijbelse geschriften stamt uit het midden van de jaren zeventig toen ik onderzoek deed naar de idee van het spreken van God met het oog op een serie lezingen voor de *Theologische Etherleergang* van de NCRV.⁴ Daarbij werd ik getroffen door de stereotiepe introductieformules waarmee God in de Pentateuch sprekend wordt ingevoerd in het verhaal. Wat vooral opviel was de spreiding van deze formules die veelal in clusters of series van **7** voorkomen.

Bij nader onderzoek naar de goddelijke redes in de tabernakelwetten in **Exodus 25-31** en **35-40**, deed ik een verrassende ontdekking. De eerste passage begint in Ex. 25:1 met de introductieformule 'JHWH sprak tot Mozes', gevolgd door een buitengewoon lange goddelijke rede die ononderbroken doorloopt tot Ex. 30:10. Het gaat daarin over de heffing voor de tabernakel en zijn toebehoren, en over de voorschriften voor hun vervaardiging. Vanaf 30:11 volgen verdere voorschriften betreffende de heffing bij de telling der Israëlieten, het wasvat, de heilige zalfolie, het heilige reukwerk, de aanwijzing van Bezaleël en Aholiab, en de viering van de sabbat. Hier wordt echter, in tegenstelling tot de voorafgaande voorschriften, ieder voorschrift *afzonderlijk* ingeleid door de stereotiepe formule 'JHWH sprak tot Mozes'. Samen zijn er dus **7** goddelijke redes.

25:1	JHWH sprak tot Mozes	(diverse voorschriften)	1
30:11	JHWH sprak tot Mozes	(de heffing)	2
30:17	JHWH sprak tot Mozes	(het wasvat)	3
30:22	JHWH sprak tot Mozes	(de zalfolie)	4
30:34	JHWH sprak tot Mozes	(het reukwerk)	5
31:1	JHWH sprak tot Mozes	(aanwijzing vaklui)	6
31:12	JHWH sprak tot Mozes	(de <u>sabbat</u>)	7

Mijn speurtocht naar de godsspraakformules in **Exodus 35-40**, de tweede tabernakelpassage (die van de eerste gescheiden wordt door het verhaal over het gouden kalf in 32-34) leverde het bewijs dat ook hier bewust gebruik is gemaakt van het getal **7**. In het verhaal over de daadwerkelijke uitvoering van de aan Mozes opgedragen voorschriften betreffende de vervaardiging van de tabernakel en zijn toebehoren, in 35-38, wordt **7** keer verwezen naar datgene wat God Mozes had bevolen. Deze serie verwijzende formules *begint* in 35:1 met voorschriften voor de viering van de *sabbat*! Dit valt des te meer op, in het licht van het feit dat de vorige serie goddelijke redes *eindigde* met sabbatsvoorschriften (zie 31:12-17).

35:1	Dit zijn de zaken die JHWH bevolen heeft	1
35:4	Dit is een zaak die JHWH bevolen heeft	2
35:10	Alles wat JHWH bevolen heeft	3
35:29	Wat JHWH door Mozes bevolen heeft	4
36:1	Wat JHWH bevolen heeft	5
36:5	Wat JHWH bevolen heeft	6
38:22	Alles wat JHWH Mozes bevolen heeft	7

Het gebruik van het getal **7** is hier ongetwijfeld om symbolisch te verwijzen naar de *sabbat*, maar omdat **7** het getal van de *volheid* is, functioneert het ook om duidelijk te maken dat de werkzaamheden *ten volle* werden uitgevoerd volgens de aan Mozes gegeven voorschriften.

Ook in **Exodus 39:1-31**, over de priesterklederen, treffen we **7** stereotiepe formules aan:

zoals JHWH Mozes bevolen had: vv. 1 5 7 21 26 29 31.

Alsook in **Exodus 40:17-33**, waar wordt beschreven hoe Mozes de tabernakel opricht:

---

⁴ Gepubliceerd onder de titel 'Geloven in het spreken Gods', in *Rondom het Woord*, 17de jaargang, nr. 4 (1975), blz. 64-81.

zoals JHWH Mozes bevolen had: vv. 19 21 23 **25** 27 29 32. De **4de** handeling (vv. 24-25) betreft de plaatsing van de *lampenstandaard*. Zie beneden Zach. 4:1-14!

En in **Leviticus 8**, over de wijding van Aäron en zijn zonen:

zoals JHWH Mozes bevolen had: vv. 3 9 13 17 21 29 36.

In **Leviticus 11-16** worden de reinigingswetten geïntroduceerd met 7 formules:

JHWH sprak tot Mozes (en Aäron): 11:1 12:1 13:1 14:1 14:33 15:1 16:1.

In de Heiligheidswetten, **Leviticus 19-26**, vinden we twee series van 7 stereotiepe introductieformules, waarvan de **7de** van beide een *sabbatsvoorschrift* introduceert:

19:1 20:1 21:16 22:1 22:17 22:26 **23:1** (*sabbat* en feesten)

23:9 23:23 23:26 23:33 24:1 24:13 **25:1** (*sabbatjaar* en jubeljaar).

Deze bevindingen en de resultaten van mijn onderzoek naar de goddelijke redes in de Tora gaven voor mij de doorslag om te concluderen dat de Pentateuch door numerieke factoren is bepaald en als een kunstige getalscompositie beschouwd moet worden.⁵

Een voorbeeld van een dergelijke kunstige compositie is de Landpassage in **Deut. 8:7-10**

7 Aangezien JHWH, uw God, u in een **goed land**¹ brengt –

een **land**² van *waterrijke-beken*¹, *bronnen*² en *veel-grondwater*³ dat in dal en berg ontspringt,

8 een **land**³ van *tarwe*(1), *gerst*(2), *wijnstokken*(3),

vijgenbomen(4) en *granaatappelen*(5),

een **land**⁴ van *olierijke-olijfbomen*(6) en *honing*(7);

9 een **land**⁵ is het, waarin *gij niet-in-armoede-brood zult eten*⁴,

waarin *gij aan-niets-gebrek zult hebben*⁵;

een **land**⁶ is het, waarvan *de-stenen-ijzer zijn*⁶

en waarvan *gij uit de-bergen-koper zult houwen*⁷ –

10 eet dus en word verzadigd en prijs JHWH, uw God,

om het **goede land**⁷, dat Hij u geeft.

De woorden **goed land** in het eerste en het laatste vers vormen een inclusie, die versterkt wordt door de naam JHWH; het trefwoord **land** komt 7 keer voor; het land heeft 7 kenmerken (*cursief 1 tot 7*, waarbij het ‘*niet in armoede brood eten*’ in het centrum staat); en het land brengt 7 soorten vruchten voort (*onderstreept 1 tot 7*, met ‘*vijgebomen*’ in het centrum).

Verder onderzoek wees uit dat series en clusters van 7 overal in de Bijbel voorkomen en dat ook het getal 11, een combinatie van 7 (het getal van de volheid) en 4 (het getal van de uitgebreidheid) als structuurgetal werd gebruikt, meestal in het patroon 7 + 4. Bijvoorbeeld:

11 stereotiepe godsspraakformules in Gen. 1:3, 6, 9, 11, 14, 20, 24, 26, 28, 29: 2:18

11 stereotiepe godsspraakformules in Gen. 3:9, 11, 13, 14, 16, 17, 22, 4:6, 9, 10, 15

11 stereotiepe godsspraakformules in Gen. 6:3,7,13, 7:1, 8:15, 21, 9:1, 9:8, 12, 17, 11:6

11 *toledot*-formules in Gen. 2:4; 5:1; 6:9; 10:1; 11:10, 27; 25:12, 25:19; 36:1, 9; 37:2

11 goddelijke monologen in Gen. 1:26; 2:18; 3:22; 6:3, 7; 8:21-22; 11:6-7;

18:17-19; Ex. 3:17; 13:17; Deut 32:20-27

11 kleinere literaire eenheden in Deut. 1:1-5, 6-18; 1:19-2:1; 2:2-15; 16-25, 26-37; 3:1-10,

3:11-17, 18-22, 23-29; 4:44-49

⁵ C.J. Labuschagne, “The Pattern of the Divine Speech Formulas in the Pentateuch”, in *VT* 32 (1982), pp. 268-296, *Ibid.*, “The Literary and Theological Function of Divine Speech in the Pentateuch”, in J.A. Emerton (ed.), *Congress Volume: Salamanca 1983* (SVT 36), Leiden, 1985, 154-173, *Ibid.*, “Divine Speech in Deuteronomy”, in N. Lohfink (ed.), *Das Deuteronomium. Entstehung, Gestalt und Botschaft* (BETL 68), Leuven, 1985, pp. 111-126, *Ibid.*, “Neue Wege und Perspektiven in der Pentateuchforschung”, in *VT* 36 (1986), pp. 146-162. De reacties van collegae bijbelwetenschappers waren kamerbreed negatief en afwijzend, en na 25 jaar is daarin niet veel veranderd.

- 11** generaties in Genesis 5: Adam, Set, Enos, Kenan, Mahalalel, Jered, Henoch, Metuselach, Lamech, Noach, Sem
- 11** generaties in Genesis 11:10-27: Sem, Arpachsad, Selach, Eber, Peleg, Reü, Serug, Nachor, Terach, Abram/Haran, Lot
- 11** generaties in Ruth 4:12-22: Tamar, Peres, Chesron, Ram, Amminadab, Nachson, Salmon, Boaz, Obed, Isai, David (vgl. Matteüs 1:3-6!)
- 11** boeken van het Dtr Geschiedwerk: Genesis – Rechters; 1 Samuël – 2 Koningen
- 11** nauw met elkaar verbonden Psalmen 19-29; 73-83; 90-100; 107-117; 135-145.⁶

Het mathematisch centrum van de tekst en de godsnaamgetallen

Doordat **7** en **11** beide oneven getallen zijn, hebben ze als ordeningsprincipe het voordeel dat ze een duidelijk midden hebben. Daarvan kan een auteur gebruikmaken om de essentie van de tekst of een cruciaal aspect ervan in het brandpunt te zetten en zo sterk te benadrukken.

In verband met het zeer populaire en veel gebruikte *zevenledige* compositiemodel spreken we van het *menoramodel*, naar analogie van de lampenstandaard met een centrale schacht en drie armen aan weerszijden. Het is zeker niet toevallig dat dit model wordt gebruikt ter structurering van de **7** visioenen van Zacharia, waarbij het in het **4de** visioen gaat om de *lampenstandaard met 7 lampen* die de *7 ogen van JHWH* symboliseren (vgl. boven bij Exodus 40:17-33!):

- 1:7-17 Eerste visioen: de ruiters en de paarden
- 2:1-4 Tweede visioen: de vier horens en de vier smeden
- 2:5vv. Derde visioen: de man met het meetlint
- 4:1-14 Vierde visioen: de kandelaar en de olijfbomen**
- 5:1-4 Vijfde visioen: de vliegende boekrol
- 5:5-11 Zesde visioen: het vat en de drie vrouwen
- 6:1-8 Zevende visioen: de vier wagens met hun paarden.

De **187** (**11 x 17**) woorden van het vierde visioen (4:1-14) is zo gestructureerd dat het centrum, **4:7**, aan weerszijden geflankeerd wordt door 86 woorden (**187 = 86 + 15 + 86**). Het getal **86** is 2×43 (**17 + 26**) en **43** vertegenwoordigt de getalswaarde van de naam van de centrale figuur in deze profetie, **זְרַבְבָּל** ($7 + 20 + 2 + 2 + 12 = 43$). Zie noot 1.

Er zijn talloze voorbeelden te noemen van dergelijke menoramodellen die in alle soorten teksten voorkomen. Het allereerste geval dat ik in Deuteronomium tegenkwam was het verhaal over JHWH's beslissing wie wel en wie niet het land mogen binnengaan (1:34-40).⁷

In het mathematisch centrum, het **4de** van de **7** verzen, staat JHWH's weigering **Mozes** toe te laten ($42 + 11 + 42 = 95$). Door de vormgeving van de tekst maakt de auteur duidelijk wat voor hem het voornaamste is:

Vs. 34	JHWH's reactie op de woorden van Israël	8
Vs. 35	Geen toegang voor de oude generatie	15 +
Vs. 36	Wel toegang voor <i>Kaleb</i>	19 = 34 (2 x 17)
Vs. 37	Geen toegang voor Mozes	11
Vs. 38	Wel toegang voor <i>Jozua</i>	15 +
Vs. 39	Wel toegang voor de nieuwe generatie	19 = 34 (2 x 17)
Vs. 40	JHWH's opdracht aan de Israëlieten	8

⁶ Binnenkort verschijnt mijn artikel "Significant Sub-Groups in the Book of Psalms", de tekst van mijn Short Paper over de compositie van de Psalter (Bijbelse Studiedagen te Leuven, 2008).

⁷ Voor de numerieke structuuranalyse van dit boek, zie mijn commentaar *Deuteronomium* (De Prediking van het Oude Testament) 3 delen, G.F. Callenbach, Nijkerk/Baarn, 1987-1997.

Het ordeningsprincipe waarvolgens een tekst een duidelijk midden heeft, is niet beperkt tot menoramodellen maar kan op alle mogelijke teksten worden toegepast. Ik moet volstaan met het noemen van enkele voorbeelden: Psalm 23, 82 en 92.⁸

Bij het lezen van **Psalm 23** valt het op dat de auteur begint met spreken *over* God in de derde persoon, maar in vs. 4d wordt God direct aangesproken in de tweede persoon: כִּי־אֵתָהּ עִמָּדִי. Deze drie woorden vormen het mathematisch centrum, met 26 woorden ervoor en 26 woorden erna ($55 = 26 + 3 + 26$). Overigens, de plotselinge wisseling van de aanspreekrichting is een veelgebruikte literaire techniek in de psalmen om de aandacht van de lezer/hoorder op het brandpunt van de tekst te vestigen, zijn betekenisvolle midden (*meaningful centre*). Het betekenisvolle midden van Psalm 23 contrasteert het idee van *de nabijheid van God* met de gedachte van *door God verlaten te zijn* in Psalm 22. Dit wordt numeriek sterk onderbouwd door de identieke structuur van de 55 woorden hier en in Ps. 22:13-19:

Ps. 23:1-4c	26 woorden	Ps. 22:13-16a	26 woorden
Ps. 23:4d	3 woorden	Ps. 22:16b	3 woorden
Ps. 23:4e-6	26 woorden	Ps. 22:16c-19	26 woorden

Ook hier onderstreept de vormgeving van de tekst het centrale idee van de aanwezigheid van God: de psalmist wordt als 't ware omringd door Gods nabijheid middels zijn naam die door het godsnaamgetal **26** tot uitdrukking wordt gebracht.

Psalm 82, JHWH's oordeel over de non-goden, is een juweel van compositiekunst, waarbij de vormgeving op een vergelijkbare wijze de inhoud versterkt. Het betekenisvolle midden van de 58 woorden wordt gevormd door de uit 6 woorden bestaande constatering door de dichter in vs. 5a-b, "Zij weten niets en begrijpen niets; in duisternis dolen ze rond" ($58 = 26 + 6 + 26$).

Het gedicht valt uiteen in twee delen, een *hemelse scène* waarbij God in de vergadering der goden staat en hen uitdaagt (1-4), en een *aardse scène* (5c-8) duidelijk afgebakend door het woord אָרֶץ, 'aarde', als inclusie in 5c en 8.

vv. 1-4	Hemelse scène: God daagt de goden uit	26 woorden
vs. 5a-b	De goden zijn letterlijk nergens	6 woorden
vv. 5c-8	Aardse scène: ze wankelt en God oordeelt de goden	26 woorden.

Vanuit het perspectief van de sprekers, de psalmist en God, vertoont de psalm een perfect concentrisch menorapatroon:

vs.1	De psalmist introduceert God als rechter	7 woorden--	} 26
vs. 2	God klaagt de goden aan	7 woorden	
vs. 3-4	God daagt de goden uit recht te doen	12 woorden	
vs. 5	De psalmist trekt zijn conclusies	10 woorden---	
vs. 6	God heroverweegt hun vermeende status	7 woorden	
vs. 7	God kondigt hun zijn oordeel aan	6 woorden	
vs. 8	De psalmist roept God op de aarde te oordelen	9 woorden--	

De psalmist spreekt in totaal **26** woorden terwijl 32 aan God worden toegeschreven. Voor de juiste interpretatie van de psalm is de wisseling van spreker van fundamenteel belang. In de NBV wordt de conclusie van de psalmist wegvertaald door vs. 5 (in de 3de persoon over de goden gesproken!) op te vatten als door God tot de goden gericht (2de persoon!).

⁸ Op Psalm 23, 81 en 92, heeft Jacob Bazak reeds in 1982 de aandacht gevestigd in zijn artikel "Numerical Devices in Biblical Poetry", *VT* 38 (1982), pp. 333-337. Sederdien hebben Pieter van der Lugt en ik in ons psalmonderzoek daar tientallen aan toegevoegd. Zie zijn bijdrage "The Mathematical Centre and its Meaning in the Psalms", Short Paper (Leuven 2008), en mijn structuuranalyse van alle psalmen gepubliceerd op mijn website: www.labuschagne.nl/psalms.htm. Een overzicht van mijn psalmonderzoek zal (mits geaccepteerd) hopelijk in 2009 in *VT* verschijnen: "Significant Compositional Techniques in the Psalms".

Psalm 92 (mijn laatste voorbeeld van het betekenisvolle mathematisch centrum) is ‘een lied voor de sabbatdag’. De psalm is opgebouwd uit twee precies gelijke helften die beide **7** verzen in de vorm van een menora tellen:

Vv. 2-8   **7** verzen   samen **52** (2 x **26**) woorden
Vv. 9   **het centrum**   **4** woorden
Vv. 10-16   **7** verzen   samen **52** (2 x **26**) woorden.

Het gedicht heeft als mathematisch centrum het opvallend korte, slechts 4 woorden tellende versregeltje (vs. 9), **וְאַתָּה מְרוֹם לְעֶלְיָם יְהוָה**, ‘Maar u, JHWH, bent eeuwig verheven!’. Het is bovendien zo geconstrueerd dat de godsnaam JHWH er **7** keer in voorkomt, en wel zo dat de **4de** keer precies in het mathematische middenin vs. 9 valt.

Deze voorbeelden laten niet alleen de geraffineerde compositiekunst van de Bijbelse auteurs zien maar ook de onmiskenbare samenhang tussen vorm en inhoud en het gebruik van de godsnaamgetallen **17** en **26** om de aanwezigheid van God tot uitdrukking te brengen.

Psalmen die uit twee precies gelijke helften bestaan

Psalm 79 is het allereerste geval dat ik tegenkwam. Het gedicht telt **130** (5 x **26**) woorden:

vv. 1-7   Canto I   Klaaglied van het volk   8 versregels   65 (43a + 22b) woorden
vv. 8-13   Canto II   Gebed om vergeving   8 versregels   65 (43a + 22b) woorden.

De 65 woorden worden telkens verdeeld in 43 vóór, en 22 na *atnach* (aangeduid als a en b).

Psalm 6 heeft **78** (3 x **26**) woorden en bestaat eveneens uit twee absoluut gelijke helften:

vv. 2-6   Canto I   Woorden *tot God* gesproken   5 versregels   39 (22a + 17b) woorden
vv. 7-11   Canto II   Woorden *over God* gesproken   5 versregels   39 (22a + 17b) woorden.

Ook **Psalm 20** heeft een dergelijke structuur met twee absoluut gelijke delen:

vv. 2-6   Canto I   Woorden tot de koning gericht   5 versregels   33 (18a + 15b) woorden
vv. 7-10   Canto II   Woorden over hem gesproken   5 versregels   33 (18a + 15b) woorden.

Dit geldt ook voor **Psalm 121** met zijn twee identieke helften:

vv. 1-4   Canto I   Het vertrouwen in God   4 versregels   27 (16a + 11b) woorden
vv. 5-8   Canto II   Bemoediging van de toehoorder   4 versregels   27 (16a + 11b) woorden.

Andere voorbeelden (zonder de identieke indeling door *atnach*): Psalm 12, 91 en 119.

Psalm 12   vv. 2-5   Canto I   de onbetrouwbaarheid van mensen   4 versregels   37 woorden
              vv. 6-9   Canto II   de betrouwbaarheid van God   4 versregels   37 woorden.

Psalm 91   vv. 1-8   Canto I   8 versregels   56 woorden: 5 tot, en **51** (3 x **17**) over God
              vv. 9-16   Canto II   8 versregels   56 woorden: 4 tot, en **52** (2 x **26**) over/door God.

Psalm 119   vv. 1-88   88 (8 x 11) versregels (*alef-kaf*)   532 woorden
              vv. 89-176   88 (8 x 11) versregels (*lamed-taw*)   531 woorden.

Op het niveau van de 22 kantieken en de 176 (8 x 22) versregels vertoont deze psalm een prachtig menorapatroon met **vs. 73-104** in het centrum, aan weerszijden geflankeerd door 9 kantieken en 72 versregels:⁹

⁹ Ter aanduiding van de zeven grote onderdelen van de psalm gebruik ik de term *canticum*, en voor de 22 kleinere onderdelen kies ik voor de term *kantiek*. In het Engels zijn dat *canticum* en *canticle*. Voor nadere bijzonderheden verwijs ik de lezer naar mijn analyse op www.labuschagne.nl/ps119.pdf.

Canticum I	vs. 1-24	3 kantiëken	24 versregels
Canticum II	vs. 25-48	3 kantiëken	24 versregels
Canticum III	vs. 49-72	3 kantiëken	24 versregels
Canticum IV	vs. 73-104	4 kantiëken	32 versregels (<i>jod, kaf, lamed, mem</i>)
Canticum V	vs. 105-128	3 kantiëken	24 versregels
Canticum VI	vs. 129-152	3 kantiëken	24 versregels
Canticum VII	vs. 153-176	3 kantiëken	24 versregels.

Meer voorbeelden van hoe de godsnaamgetallen in de tekst zijn gewezen

Het was mijn onderzoek naar de goddelijke redes in de Pentateuch dat mij de ogen heeft geopend voor de hoge frequentie van de godsnaamgetallen **17** en **26**, die als rode draden in de tekstuur van de tekst gewezen zijn. Daarmee wordt de inhoud van de desbetreffende tekst pertinent onder de aandacht gebracht en extra benadrukt.

woorden in de goddelijke redes in Genesis 1:26 - 2:25	104 (4 x 26)
woorden in de goddelijke redes in Genesis 3-4	208 (8 x 26)
woorden in de goddelijke redes in het zondvloedverhaal	494 (19 x 26)
woorden in de goddelijke redes in Genesis 9:8 - 11:9	156 (6 x 26)
woorden in het orakel aan Hagar in Genesis 16:11-12	26
woorden in het orakel aan Hagar in Genesis 21:17-18	26
woorden in de goddelijke redes in Genesis 20-24	204 (12 x 17)
woorden in de goddelijke redes in Genesis 25-31	204 (12 x 17)
woorden tot Jakob gericht in zijn droom, Genesis 28:13-15	52 (2 x 26)
woorden tot Jakob gericht in Mesopotamië, Genesis 31:3,11-13	51 (3 x 17)
woorden in het orakel aan Jakob in Genesis 35:10-12	26
woorden in het orakel aan Jakob in Genesis 46:3-4	26

Deze voorbeelden uit het boek Genesis moeten voldoende zijn om duidelijk te maken dat de goddelijke redes met grote zorg zijn gecomponeerd en dat ze toonbeelden zijn van de compositionele technieken die we overal in de Hebreeuwse Bijbel tegenkomen.

Ik beëindig mijn overzicht met twee voorbeelden van het gebruik van het godsnaamgetal **17** om twee verschillende teksten eender te structureren en om de leeftijden van de aartsvaders Abraham, Isaäk en Jakob te berekenen. In alle gevallen symboliseert het godsnaamgetal (ook in de veelvoud) Gods aanwezigheid.

Het verhaal over de toerusting van Mozes in **Ex. 4:1-17** is als volgt gestructureerd:

	Verhaal	Introductieformule	Rede	Nummer
vv. 1-2	18	3	2	1
vs. 3	7	1	2	2
vv. 4-5	7	4	18	3
vs. 6	8	4	4	4
vv. 7-10	9	1	43	5
vv. 11-13	25	3	26	6
vv. 14-17	11	1	58	7
Totaal:	85 (5 x 17)	+ 17	+ 153 (9 x 17)	= 255 (15 x 17).

Het verhaal over het naderende einde van Mozes in **Deut. 32:44-52** telt merkwaardig genoeg precies **153** woorden in de redes, die als volgt zijn onderverdeeld:

	Inleiding	Rede van Mozes/JHWH	Totaal
vv. 44-47	26	42 (6 x 7)	68 (4 x 17) woorden
vv. 48-52	8	77 (11 x 7)	85 (5 x 17) woorden
vv. 44-52	34 (2 x 17)	119 (7 x 17)	153 (9 x 17) woorden.

De aanwezigheid van JHWH komt op een heel andere manier symbolisch tot uitdrukking in de aan Abraham, Isaäk en Jakob toegeschreven leeftijden. Het godsnaamgetal **17** blijkt telkens het uitgangspunt geweest te zijn voor de berekening van hun leeftijden die een duidelijke rangorde weerspiegelen:

$$\text{Abraham } \mathbf{175} = 7 \times 5 \times 5 / 7 + 5 + 5 = \mathbf{17}$$

$$\text{Isaäk } \mathbf{180} = 5 \times 6 \times 6 / 5 + 6 + 6 = \mathbf{17}$$

$$\text{Jakob } \mathbf{147} = 3 \times 7 \times 7 / 3 + 7 + 7 = \mathbf{17}.$$

Op deze wijze symboliseren de leeftijden van de aartsvaders de aanwezigheid van God JHWH in hun hele leven. Het is dan ook zeker niet toevallig dat in Gen. 47:28 in **17** woorden wordt verteld dat Jakob nog **17** jaar in Egypte verbleef.¹⁰

De namen van de aartsvaders zijn onmiskenbare kunstnamen. Dat komt numeriek vooral tot uitdrukking in de namen Isaäk, Jakob en Jozef, die eveneens een rangorde vertonen, ditmaal op basis van de decimale waarde van de letters van hun namen (zie noot 1):

$$\text{יצחק } 10 + 90 + 8 + 100 = \mathbf{208} \text{ (8 x 26)}$$

$$\text{יעקב } 10 + 70 + 100 + 2 = \mathbf{182} \text{ (7 x 26)}$$

$$\text{יוסף } 10 + 6 + 60 + 80 = \mathbf{156} \text{ (6 x 26)}.^{11}$$

Wie zich verder willen verdiepen in deze boeiende materie kunnen hun hart ophalen met mijn boek *Numerical Secrets of the Bible. Rediscovering the Bible Codes*, BIBAL Press, North Richland Hills TX 2000, en met de numerieke structuuranalyse van de psalmen en andere teksten op mijn website www.labuschagne.nl/psalms.htm.

¹⁰ C.J. Labuschagne, "The Life Spans of the Patriarchs", in: A.S. van der Woude (red.), *New Avenues in the Study of the Old Testament* (OTS 25), Leiden etc., 1989, pp. 121-127.

¹¹ Zie mijn artikel in SVT 36 (1985), boven geciteerd in noot 5, pp. 171 e.v.